Náučný chodník Údolím rieky Slatina



Kraj:	Banskobystrický
Okres:	Zvolen
Geomorfologické jednotky:	Zvolenská kotlina a Javorie
Geologické jednotky:	neogénna panva a sopečné pohorie
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	MHD Zvolen, Sekier, sídlisko a pešo 2,8 km na východ po južnom okraji vodnej nádrže Môťová
Východisko:	Zvolen, chatová oblasť pri ústí Slatiny do vodnej nádrže Môťová
Trasa:	Zvolen, pri chatovej oblasti Môťová – po pravom brehu Slatiny (proti toku) – Slatinka – po ľavom brehu Slatiny (po toku) – pri chatovej oblasti Môťová
Dĺžka, prevýšenie:	6,5 km, prevýšenie 60 m
Čas prechodu:	2,5 h
Počet zastávok:	8
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, historické

Typ chodníka: samoobslužný, okružný, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: nie je (neďaleko prechádza žltá turistická značka)

Rok otvorenia: 2002; 2017 obnova

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave.

Textový sprievodca: skladačky vydané Združením Slatinka, Zvolen Náučný chodník údolím rieky Slatinka (2023) a Náučný chodník Údolím rieky Slatina (2018)

Kontakt: Združenie Slatinka, ul. J. Kozačeka 11, Zvolen (v Dome služieb na 3. poschodí, kanc. č. 4-15), tel. 045 / 5335 701 (poštová adresa – P. O. BOX 67, 960 01 Zvolen)

Poznámka: Skladačka – sprievodca k náučnému chodníku – býva v teréne k dispozícii v schránkach pri niektorých informačných paneloch, permanentne je dostupná na stránke náučného chodníka jeho autora – Združenia Slatinka.

Upozornenie: Za posledným informačným panelom (7) bola pôvodná trasa chodníka preložená – nepokračuje lesnou cestou cez chatovú osadu (ako to znázorňujú niektoré panely), ale vedie k Slatine, popri ktorej sa vráti do východiska.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie. Jeho tvorcovia ponúkajú doplňujúce aktivity zamerané na environmentálnu výchovu (kontakt vyššie).

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Vodná nádrž Môťová. Vodná nádrž pri juhovýchodnom okraji Zvolena pri južnom okraji Zvolenskej kotliny vybudovaná na rieke Slatina v rokoch 1953 – 1958 s vodnou plochou približne 70 ha. V súčasnosti nádrž poskytuje úžitkovú vodu pre miestny priemysel, nadlepšuje prietoky, v elektrárni v hrádzi vyrába elektrickú energiu, využíva sa na chov a lov rýb. Na južnej strane priehradného jazera je športový areál Orlík a vo svahoch nad jazerom je chatová a záhradkárska oblasť.

Slatinka. Miestna časť východnejšie ležiacej obce Zvolenská Slatina východne od Zvolena na juhu Zvolenskej kotliny pod svahmi Javoria na rieke Slatine. Prvý raz sa písomne spomína v roku 1388. Patrila hradu Vígľaš, neskôr aj mestu Zvolen. V roku 1954 bola v jej území na Slatine prvým štátnym vodohospodárskym plánom **naplánovaná výstavba akumulačnej nádrže Slatinka**, ktorou by bol okrem obce Slatinka zatopený 12 km dlhý prielomový úsek doliny Slatiny so skalami a suchomilnými spoločenstvami na jej svahoch a lesom, celoslovensky významnými mokraďami a mokrými lúkami s kriticky ohrozenými druhmi rastlín a živočíchov na nive rieky so skalným dnom a brehmi, štrkovými lavicami, mŕtvymi ramenami a bohatou vegetáciou brehových porastov vŕb a až 100 – 200-ročných jelší. S ňou naplánované ďalšie dve vodné diela – vyrovnávacia nádrž Môťová pri Zvolene a nárazová nádrž Veľké Kozmálovce – boli vybudované v rokoch 1958 (Môťová) a 1988 (Veľké Kozmálovce). Slatinka bola v roku 1956 vyhlásená za zánikovú obec, došlo k stavebnej uzávere, postupne tu zanikla dopravná obslužnosť a vybavenosť, v roku 1985 bola obec pričlenená k Zvolenskej Slatine, domy vyvlastnené a obyvatelia zväčša presídlení. Vodné dielo, mnoho desaťročí nevybudované, bolo v novodobých podmienkach po prehodnotení uznané za nepotrebné a v roku 2022, po 28 rokoch úsilia prírodovedcov a mimovládnej organizácie, bol prírodný úsek **rieky Slatiny** medzi Zvolenom (horným koncom vodnej nádrže Môťová) a Zvolenskou Slatinou so zachovanými cennými biotopmi v dĺžke asi 8 km vyhlásený za **územie európskeho významu SKUEV 4027 Slatina** (súčasť sústavy Natura 2000). Predmetom ochrany v ňom sú biotopy 3260 Nížinné až horské vodné toky s vegetáciou zväzu *Ranunculion fluitantis* a *Callitricho-Batrachion* a 91E0 Lužné vŕbovo-topoľové a jelšové lesy a

živočíšne druhy vydra riečna (*Lutra lutra*) a mrena škvrnitá (*Barbus carpathicus*). V obci Slatinka sú v súčasnosti niektoré zachované domy nepretržite obývané pôvodnými obyvateľmi či slúžia ako rekreačné objekty.

Prírodná pamiatka Pyramída. Chránené územie západne od Zvolenskej Slatiny vo východnej časti Zvolenskej kotliny vyhlásené na nevysokom strmom svahu s výstupmi andezitových skál nad nivou stredného toku Slatiny v roku 1999 na ochranu územia s výskytom xerotermnej flóry a fauny s prvkami panónskych a mediterránnych spoločenstiev v stredohorských podmienkach.

Prírodná rezervácia Prosisko. Chránené územie juhozápadne od Zvolenskej Slatiny na severnom okraji Javoria vyhlásené v roku 1998 na ochranu prirodzených lesných spoločenstiev vo svahu Prosiska (433 m n. m.) s koncentrovaným výskytom preglaciálneho reliktného druhu valdštajnky trojpočetnej Magicovej (*Waldsteinia ternata* ssp. *magicii*), na Slovensku známej len z deviatich lokalít. Meno tohto poddruhu zákonom chránenej rastliny pripomína slovenského botanika, fytogeografa a ochrancu prírody Dezidera Magica (1920 – 2005).

Zvolenská kotlina. Pomerne veľká medzihorská zníženina podkovovitého pôdorysu v strede Slovenska medzi Banskou Bystricou, Zvolenom, Hriňovou, Hrochoťou, Ľubietovou a Hiadeľom, obrúbená na západe Kremnickými vrchmi, na juhu Javorím a Ostrôžkami, na východe Poľanou, Veporskými vrchmi, Horehronským podolím (s dotykom s Nízkymi Tatrami) a na severe Starohorskými vrchmi. Leží v nadmorských výškach 270 (Hron pod Zvolenom) – 851 m (Čierny diel východne od Poník). Jej formovanie silno ovplyvnili zlomy, tektonické pohyby a zložitá geologická stavba. V západnej časti, na silno tektonicky poklesávajúcej rozsiahlej kryhe zemskej kôry s mocnými akumuláciami neogénnych sedimentov je na širokej nive Hrona vplyvom jeho laterálnej erózie rovinný reliéf. Najmä pozdĺž Hrona je zachovaná sústava riečnych terás. Smerom k východu riečna rovina prechádza do pahorkatiny až vrchoviny s pomerne hustou sieťou dolín, ktoré vytvárajú nepravidelne usporiadané chrbty na mezozoických vápencoch (Ponický kras), neogénnych vulkanických horninách a rozsiahlych pleistocénnych náplavových kužeľoch (najmä Hučavy). V juhovýchodnej časti ostrov výrazných andezitových tvrdošov – Rohy – navzájom oddeľuje dielčie kotlinky pozdĺž Slatinky – Slatinskú a Detviansku. Severnou a južnou časťou kotliny preteká Hron, ďalšími tokmi sú napr. Bystrica, Slatina, Hučava, Zolná, Hutný potok. Na tektonické zlomy sa viažu vývery termálnych prameňov (Sliač, Kováčová) a minerálnych prameňov. Kotlina je zväčša odlesnená, členitejšie územie pokrývajú listnaté lesy so zastúpením najmä buka, hrabu, dubu a javora.

Javorie. Neveľké pohorie na strednom Slovensku medzi Zvolenom, Pliešovcami, Horným Tisovníkom, Starou Hutou a Vígľašom, susediace na západe s Pliešovskou kotlinou, na juhu s Krupinskou planinou, na východe s Ostrôžkami a na severe so Zvolenskou kotlinou a krátko aj s Kremnickými vrchmi. Jeho jadrom je tektonicky a erózno-denudačne premodelovaný pozostatok druhého plošne najrozsiahlejšieho (po štiavnickom) a najkomplikovanejšieho stratovulkánu v rámci stredoslovenských neovulkanitov – budujú ho striedajúce sa neogénne andezity lávových prúdov a andezitové pyroklastiká, lokálne v tektonicky predisponovanej centrálnej oblasti aj intrúzie dioritových porfýrov. Pôvodný vulkanicko-tektonický reliéf bol zarovnaný a rozčlenený riečnou eróziou, územie dosahuje výšky od okolo 300 m n. m. (pri Zvolene) do 1 044 m n. m. (vrch Javorie v juhovýchodnej časti pohoria). Má prevažne vrchovinový až hornatinový charakter, len v južnej časti v pretiahnutej, tektonicky podmienenej depresii medzi osadou Zaježová a osadami obce Stožok, vyčlenenej ako Podlysecká brázda, prevláda pahorkatinový reliéf. Severnú časť pohoria do Hrona odvodňujú prítoky Slatiny (Neresnica, Sekier, Ľubica) a južnú časť do Ipľa prítoky Krupinice a Tisovníka. Územie je z väčšej časti zalesnené bučinami a jedľo-bučinami, menej vertikálne členité plochy na rozvodiach tokov okolo typického rozptýleného osídlenia (lazov) majú mozaikové využitie zeme. Najjužnejšia časť pohoria je súčasťou Vojenského výcvikového priestoru Lešť (vrch Javorie leží na jeho hranici), pre verejnosť neprístupného.

Názvy informačných panelov

1. Náučný chodník Údolím rieky Slatina / Mapa (*obojstranný panel*)
2. Krpele
3. Brehové porasty rieky Slatiny
4. Veľká Zákruta
5. Rieka Slatina
6. Dedina Slatinka
7. Lesná vegetácia
8. Budúcnosť územia



















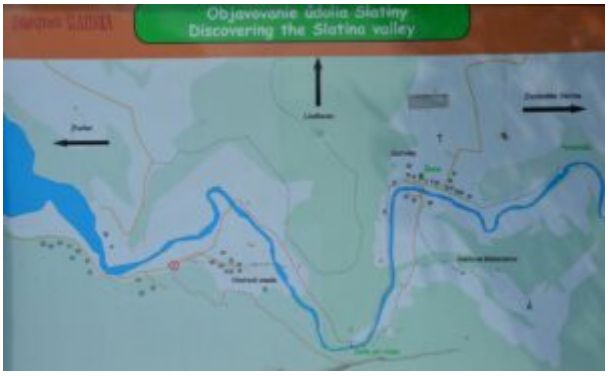











Objavovanie údolia Slatiny
Discovering the Slatina valley




Krpele
1
Brehové porasty pri rieke Slatina
2
Dedina Slatinka
5
Začiatok náučného chodníka
Veľká zákruta
3
Budúcnosť územia
7
Rieka Slatina
4
6
Lesná vegetácia
0.5
km

